

บทความวิจัย

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาการแช่แข็งร่างเพื่ออรรถการรักษาด้วย
วิทยาการและเทคโนโลยีในอนาคต*

Legal Problems Relating to Cryopreservation Agreements for
Medical Treatment by Future Advancement and Technology

แคทรีน สหชัยยันต์¹

Catherine Sahachaiyunta²

ตึกคิว มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

รามคำแหง 24 หัวหมาก บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

Q Building, Assumption University,

Ramkhamhang 24 Huamak Bangkapi Bangkok 10240

*Corresponding author E-mail: acatlawabac@outlook.co.th

วันที่รับบทความ : 12 กรกฎาคม 2565 วันที่แก้ไขบทความ : 26 สิงหาคม 2565

วันที่ตอบรับ : 2 พฤศจิกายน 2565 วันที่เผยแพร่ : 8 ธันวาคม 2565

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิจัย เรื่อง “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาการแช่แข็งร่างเพื่ออรรถการรักษาด้วยวิทยาการและเทคโนโลยีในอนาคต” หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ปี พ.ศ. 2564

¹ นางสาวแคทรีน สหชัยยันต์ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

² MissCatherine Sahachaiyunta LL.D. Candidate, Faculty of Law, National Institute of Development Administration

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาการแข่งขั้วงเพื่อรอรับการรักษาดว้ยวิทยาการและเทคโนโลยีในอนาคต โดยวิเคราะห์หลักการทั่วไปทางสัญญาเกี่ยวกับประเด็นที่เกิดจากสัญญาการแข่งขั้วง รวมทั้งประเด็นผู้ทรงสิทธิ ความสามารถของผู้ทรงสิทธิกรณีผู้เยาว์ การกำหนดแบบ และวัตถุประสงค์ของสัญญา นอกจากนี้จะวิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการกำกับดูแลธุรกิจการแข่งขั้วง และการพัฒนากลไกทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ได้มาซึ่งมาตรการที่ดีสำหรับสัญญาการแข่งขั้วงในประเทศไทย เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่จึงยังไม่มีกฎหมายเฉพาะบังคับใช้ในประเทศไทย ทั้งนี้ ผู้เขียนศึกษาแนวทางขององค์การอนามัยโลก ตลอดจนศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิด การรับรอง และแนวปฏิบัติของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา กับประเทศไทย

เมื่อทำการศึกษาพบว่า กฎหมายไทยขาดหลักเกณฑ์การกำหนดความเป็นผู้ทรงสิทธิ ไม่มีหลักเกณฑ์เฉพาะใช้บังคับแก่รูปแบบและวิธีการทำสัญญาการแข่งขั้วง ผลทางกฎหมายบางประการในกรณีที่มีการชำระหนี้ตามสัญญาการแข่งขั้วงกลายเป็นพันธียในภายหลัง และไม่ปรากฏบทบัญญัติพิเศษเกี่ยวกับกลไกและหน่วยงานกำกับดูแลการประกอบธุรกิจแข่งขั้วง อย่างไรก็ตาม หลักกฎหมายดังกรณี หลักอิสระในทางแพ่ง หลักเสรีภาพในการทำสัญญา หลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา หลักเสรีนิยม และหลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ยังนำมาปรับใช้ได้

ผู้เขียนเสนอให้มีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะเป็น “พระราชบัญญัติว่าด้วยการแข่งขั้วงเพื่อรอรับการรักษาดว้ยวิทยาการและเทคโนโลยีในอนาคต” และเสนอทางเลือกในการจัดหาเงินทุนในรูปแบบประกันชีวิตและการบริหารจัดการทรัพย์สินในรูปแบบทรัสต์

คำสำคัญ: สัญญาการแข่งขั้วง, เทคโนโลยีไครโอนิกส์, หลักการทางสัญญา, ความสมบูรณ์ของสัญญา, ความชอบด้วยกฎหมาย

ABSTRACT

This article is intended to provide a thorough study of legal problems on cryopreservation agreements for medical treatment by future advancement and technology. For these purposes, it seeks to provide analysis of fundamental principles of contract law insofar as they are concerned with issues arising from a cryopreservation agreement including the issues as regards the holding of rights under a cryopreservation agreement, legal capacity of a right holder who is a minor, the determination of a legal form for a cryopreservation agreement and objects of a cryopreservation agreement. In addition, it discusses an appropriate direction for the regulation of cryopreservation business as well as the development of a relevant legal framework with a view to achieving desirable measures for cryopreservation agreements in Thailand, given that all these are new issues currently devoid of specific legislation in this country. In this connection, the study embraces approaches put in place by the World Health Organization (WHO) bearing close relevance to these matters, with analytical comparison with thoughts and practices reflected in the laws of foreign jurisdictions, consisting of the laws of the United States of America, the United Kingdom and Canada. All these foreign elements are compared with the positions in Thailand.

The analytical study reveals that Thai law makes no provisions for the determination of right holders and there exists no rules specifically applicable to forms of and procedures for making a cryopreservation agreement, certain legal effects flowing from subsequent impossibility of a cryopreservation agreement and, finally, termination of a cryopreservation

agreement. Also, there has been no specific provision as regards mechanisms for and a body in charge of the regulation of cryopreservation business. Despite such inadequacies, certain legal principles can, nevertheless, be called into play. These include the private autonomy principle, the freedom of contract principle, the autonomy of will principle, the autonomy principle and the principle as regards public order or good morals.

The researcher proposed that specific legislation be enacted as the “Act on Cryopreservation for Medical Treatment by Future Advancement and Technology”. It is also recommended that property management through the establishment of trust or the insurance arrangement should be introduced, as alternatives.

Keywords: Cryopreservation Agreement, Cryonics Technology, Contractual Principles, Validity of Contract, Lawful Contract

1. ความนำ

มนุษย์ต้องประสบกับปัญหาโรคภัยไข้เจ็บและโรคร้ายแรงที่ยังไม่ค้นพบวิธีการรักษาหรือโรคที่ยังรักษาไม่ได้ สามปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2562-2565) ทั่วโลกได้เผชิญกับปัญหาวิกฤตการณ์จากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 (COVID-19) ที่คร่าชีวิตผู้คนไปแล้วหลายชีวิตด้วยกันทั่วโลก แม้ในความเป็นจริงมนุษย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงความตายไปได้ และไม่มีใครอยากจากโลกนี้ไปก่อนเวลาอันสมควรจากบุคคลซึ่งเป็นที่รักหรือครอบครัว มนุษย์จึงพยายามคิดค้นวิธีที่จะต่อสู้กับโรคภัยไข้เจ็บและความตายเพื่อให้ได้มีชีวิตอยู่ต่อไปได้ยาวนานขึ้นในอนาคต บทความนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงเทคโนโลยี

ที่มนุษย์คิดค้นขึ้นเพื่อต้องการเอาชนะความตาย ซึ่งก็คือ เทคโนโลยีไครโอนิกส์ (Cryonics)³ (Cryonics is the practice of preserving life by pausing the dying process using subfreezing temperatures with the intent of restoring good health with medical technology in the future.)

แรกเริ่มนักวิจัยและนักวิทยาศาสตร์ได้ประสบความสำเร็จในการเก็บรักษาเซลล์หรือเนื้อเยื่อของสิ่งมีชีวิตด้วยความเย็นต่ำและนำมาใช้ประโยชน์ในการรักษาเรียกว่า “ไครโอเพิร์เซิร์ฟเวชัน” (Cryopreservation)⁴ และเริ่มพัฒนาการแช่แข็งเซลล์หรือเนื้อเยื่อของมนุษย์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 (ค.ศ.1954) จนเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในทางธุรกิจคือ การเก็บรักษาเซลล์สืบพันธุ์ ได้แก่ อสุจิ (Sperm) ไข่ (Oocyte) และตัวอ่อน (Embryo) ทั้งนี้เด็กที่เกิดจากการผสมเทียมด้วยวิธีการแช่แข็งเซลล์สืบพันธุ์ไข่และ

³ Cryonics คือ การเก็บรักษาร่างของสิ่งมีชีวิตที่เสียชีวิตไปแล้วหรือเฉพาะส่วนสมองด้วยอุณหภูมิที่ต่ำมาก -196 องศาเซลเซียสเพื่อคงสภาพเซลล์เนื้อเยื่อของร่างกายไว้เป็นระยะเวลานานเพื่อรอรับการรักษาเนื่องจากยังไม่พบวิธีการรักษาโรคนั้นได้ในปัจจุบัน ด้วยความหวังว่าวิทยาการและเทคโนโลยีทางการแพทย์ในอนาคตจะสามารถทำให้สิ่งมีชีวิตนั้นฟื้นคืนกลับมามีชีวิตได้อีกครั้ง, องค์การพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (อพพช.), <https://www.nsm.or.th/other-service/669-online-science/knowledge-inventory/sci-vocabulary/sci-vocabulary-science-museum/119-cryonics.html> (วันที่สืบค้น 9 พฤษภาคม 2565).

⁴ Cryopreservation คือ เป็นรักษาและคงสภาพของเซลล์หรือเนื้อเยื่อเอาไว้ในไนโตรเจนเหลวที่มีอุณหภูมิต่ำประมาณ -79 ถึง -196 องศาเซลเซียส เช่น การแช่แข็งเซลล์ไข่ ตัวอ่อน หรือการเก็บรักษาเซลล์อสุจิ โดยอาศัยการลดอุณหภูมิลงอย่างรวดเร็วร่วมกับการใช้สารรักษาความเย็น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลึกน้ำแข็งเกิดขึ้นในเซลล์ได้ จึงสามารถช่วยรักษาเซลล์ให้มีชีวิตคงอยู่ได้เป็นอย่างดีไว้ได้นานมากกว่า 10 ปี โดยที่คุณภาพไม่เปลี่ยนแปลง, <https://www.smileivf.com/embryo-oocyte-and-sperm-cryopreservation/> (วันที่สืบค้น 9 พฤษภาคม 2565).

เชื้ออสุจิคนแรกของโลกเกิดในปี พ.ศ. 2529 (ค.ศ. 1986)⁵ ปัจจุบันเป็นธุรกิจที่ประสบความสำเร็จและกำลังเป็นที่นิยมอย่างมากในขณะนี้ เทคนิคการแช่แข็งดังกล่าวเป็นเทคนิคที่ทันสมัยและแทบจะไม่ทำให้เซลล์สืบพันธุ์ไข่ เชื้ออสุจิ หรือเซลล์ตัวอ่อนที่ฝากไว้เสียหายเลย นวัตกรรมการแช่แข็งตัวอ่อนนี้เรียกว่า การแช่แข็งแบบผลึกแก้ว (Vitrification) ต่อมาการแช่แข็งแบบผลึกแก้วได้ถูกนำมาใช้เพื่อการรักษาเลือด สเต็มเซลล์ การเก็บรักษาเซลล์สมองหรือเซลล์ระบบประสาทอย่างมีประสิทธิภาพ (Vitrification has been used to effectively preserve blood, stem cells, and semen.) จนกระทั่งพัฒนามาและเริ่มรู้จักเทคโนโลยีโครโอนิกส์กับการแช่แข็งร่างนั่นเอง

ความเป็นจริงแนวคิดเรื่องโครโอนิกส์เกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2503 (ค.ศ. 1960) ในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยศาสตราจารย์โรเบิร์ต เอ็ดดิงเกอร์หลังจากตีพิมพ์หนังสือชื่อว่า “The Prospect of Immortality” (The idea of cryonics first took off in the United States in the 1960s after the publication of a book called The Prospect of Immortality by Robert Ettinger, a Michigan college professor, which is the first cryopatient.) กล่าวได้ว่าการแช่แข็งร่างมนุษย์ด้วยเทคโนโลยีโครโอนิกส์เป็นเทคโนโลยีล้ำสมัย จากในอดีตตั้งแต่ที่ชาวอียิปต์คิดค้นวิธีการเก็บรักษาสภาพศพด้วยการทำมัมมี่ตามแนวคิดและความเชื่อว่าสิ่งมีชีวิตจะสามารถฟื้นกลับคืนมาได้อีกครั้ง อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีโครโอนิกส์สามารถช่วยคงสภาพเซลล์ต่าง ๆ ของร่างกายมนุษย์และสามารถเก็บรักษาร่างได้อย่างสมบูรณ์เป็นระยะเวลายาวนานหลายสิบปี ทำให้การฟื้นคืนชีพอาจเป็นเรื่องใกล้ความจริงเข้ามาทุกที⁶ เทคโนโลยีโครโอนิกส์เป็นที่แพร่หลาย

⁵ ศูนย์การแพทย์เพื่อการมีบุตร, การแช่แข็งเก็บรักษาเซลล์ตัวอ่อนและเซลล์สืบพันธุ์ไข่และเชื้ออสุจิ (Embryo, Oocyte and Sperm Cryopreservation), <https://www.smileivf.com/embryo-o-oocyte-and-sperm-cryopreservation/> (วันที่สืบค้น 12 พฤษภาคม 2565).

⁶ Corinne Purtill, *Fifty years frozen: The world's first cryonically preserved human's disturbing journey to immortality*, (USA: Quartz, 2017), <https://qz.com/88352>

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการประกอบธุรกิจการให้บริการการแช่แข็งร่างโดยสามารถเลือกแช่แข็งทั้งร่างหรือเฉพาะส่วนสมองก็ได้⁷ องค์กรที่พัฒนาและนำเอาเทคโนโลยีโครโอนิกส์มาใช้ในเชิงพาณิชย์ในประเทศสหรัฐอเมริกา มี 2 รายใหญ่ ได้แก่ มูลนิธิอัลคอร์ (Alcor Life Extension Foundation) และสถาบันโครโอนิกส์ (Cryonics Institute) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาวิทยาการและเทคโนโลยีให้เจริญก้าวหน้า

ปลายปี พ.ศ. 2562 บริษัทตัวแทนที่ปรึกษาการแช่แข็งร่างได้เข้ามาให้บริการการแช่แข็งร่างในประเทศไทยประเทศแรกในเอเชีย เล็งเห็นว่าประเทศไทยมีการผสมผสานทางเทคโนโลยี วัฒนธรรม และศาสนาจากตะวันตกจึงเป็นประเทศที่มีศักยภาพและมีวัฒนธรรมเปิดกว้างพร้อมเปิดรับเทคโนโลยีและความรู้ใหม่ ๆ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมองเห็นสภาพการณ์ของปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาในลักษณะดังกล่าว บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาการแช่แข็งร่างเพื่อรองรับการรักษาด้วยวิทยาการและเทคโนโลยีในอนาคต ซึ่งผู้เขียนจะทำการศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นสถานะทางกฎหมายของร่างภายหลังการแช่แข็งด้วยเทคโนโลยีโครโอนิกส์ ความเป็นผู้ทรงสิทธิ ความสามารถของผู้ทรงสิทธิเฉพาะกรณีผู้บรรลุนิติภาวะและกรณีผู้เยาว์ ความสมบูรณ์ของสัญญาการแช่แข็งร่าง ได้แก่ วัตถุประสงค์ของสัญญา การกำหนดแบบและวิธีการทำสัญญาการแช่แข็งร่าง ผลทางกฎหมายบางประการในกรณีที่มีการชำระหนี้ตามสัญญาการแช่แข็งร่างกลายเป็นพันวิสัยในภายหลัง หน่วยงานกำกับดูแลธุรกิจการแช่แข็งร่างและควบคุมกำกับประกอบธุรกิจแช่แข็งร่างโดยเปรียบเทียบจากแนวทาง

4/fifty-years-frozen-the-worlds-first-cryonically-preserved-humans-disturbing-journey-to-immortality/ (วันที่สืบค้น 12 พฤษภาคม 2565).

⁷ Courtney Weaver, *Inside the weird world of cryonics*, (USA: Financial Times, 2015), <https://www.ft.com/content/d634e198-a435-11e5-873f-68411a84f346> (วันที่สืบค้น 12 พฤษภาคม 2565).

ปฏิบัติของรัฐต่างประเทศ เพื่อให้ได้บทสรุปและข้อเสนอแนะที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ทั้งนี้ จะไม่ศึกษาถึงกรณีของส่วนของสมองและซากสัตว์

2. การศึกษาแนวคิด การรับรอง และแนวปฏิบัติของรัฐต่างประเทศเกี่ยวกับสัญญาการแช่แข็งร่างเพื่ออับการรักษาด้วยวิทยาการและเทคโนโลยีในอนาคต

เมื่อได้ศึกษาหลักการของขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO)⁸ ผู้เขียนพบว่า หลักการขององค์การอนามัยโลกว่าด้วยการปลูกถ่ายเซลล์มนุษย์ เนื้อเยื่อ และอวัยวะมนุษย์ (WHO Guiding Principles on Human Cell, Tissue and Organ Transplantation) เป็นหลักการที่ใกล้เคียงที่สุดซึ่งมีทั้งหมด 11 หลักการ แต่เป็นเพียงหลักการกว้าง ๆ เกี่ยวกับการปลูกถ่ายเซลล์ เนื้อเยื่อ และอวัยวะมนุษย์ ไม่มีในเรื่องของการแช่แข็งเซลล์ทั้งร่างกายมนุษย์ ไม่มีการกล่าวถึงเรื่องของเทคโนโลยีโครโณิกส์อย่างชัดเจน และเนื่องจากยังไม่มีประเทศใดในโลกที่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการแช่แข็งร่างด้วยเทคโนโลยีโครโณิกส์ ผู้เขียนจะศึกษาหลักการทางกฎหมายสัญญาและที่เกี่ยวข้องจากแนวคำพิพากษาศาลประกอบกับคำตัดสินคดีที่เกิดขึ้น (case law) อันเป็นบรรทัดฐานทางกฎหมายในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ของรัฐต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศแคนาดา

ผู้เขียนศึกษาคำพิพากษาศาลและวิเคราะห์จากคำตัดสินคดี (case law) ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเลือกคดีที่ศึกษา ดังนี้

คดีที่ 1 Ted Williams and three children

คดีนี้แสดงให้เห็นว่า เจตนาของบุคคลที่ให้ไว้ก่อนเสียชีวิตนั้นมีความศักดิ์สิทธิ์ และเป็นอิสระก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาซึ่งเป็นไปตามหลักการทางสัญญาต่าง ๆ

⁸ World Health Organization, founded in 1948, is the United Nations agency that connects nations, partners and people to promote health, keep the world safe and serve the vulnerable—so everyone, everywhere can attain the highest level of health., <https://www.who.int/about> (วันที่สืบค้น 19 พฤษภาคม 2565).

เมื่อสัญญาการแข่งขั้ว่งที่ได้ทำไว้ก่อนเสียชีวิตนั้นมีผลสมบูรณ์แล้ว คู่สัญญาต้องปฏิบัติตามสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้ และทายาทไม่มีสิทธิปฏิเสธหรือจัดการงานศพตามอำเภอใจ ทายาทได้ ร่างของเจ้าของร่างผู้แสดงเจตนาจะได้รับการแข่งขั้ว่งตามที่ได้แสดงความประสงค์ไว้ แม้ว่าทายาทจะไม่เห็นด้วยก็ตาม และแสดงให้เห็นว่ากฎหมายให้ความคุ้มครองและเคารพในความประสงค์ของผู้แสดงเจตนา เมื่อเป็นเจตนาที่แท้จริงของเจ้าของร่างผู้แสดงเจตนาและได้ทำเป็นลายลักษณ์อักษรยอมผูกพันตามนั้น⁹

กรณีในทางปฏิบัติ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการฟ้องร้องเป็นคดีความ คู่สัญญาจะต้องทำเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ สัญญาการแข่งขั้ว่งพร้อมเอกสารแนบต่าง ๆ พินัยกรรม หนังสือยินยอมการแข่งขั้ว่ง วัล่งหน้าตั้งแต่สมาชิกยังมีชีวิตอยู่เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดทายาทของสมาชิกปฏิเสธ¹⁰

คดีที่ 2 Donaldson v. Van de Kamp. The California Court of Appeal, Second District, Division 6

โดยปกติแล้วเจตนาของคู่สัญญาเป็นสิ่งสำคัญ หากได้มีการแสดงเจตนาไว้ล่วงหน้าโดยชัดแจ้ง ศาลจะพิพากษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของบุคคลที่ให้ไว้ก่อนถึงแก่ความตาย แต่สำหรับคดีนี้เจ้าของร่างประสงค์จะแข่งขั้ว่งด้วยเทคโนโลยีโครโอนิกส์ เพราะต้องทนทุกข์ทรมานจากมะเร็งเนื้องอกในสมองที่รักษาไม่หาย และหากปล่อยไว้เนิ่นนานเนื้องอกจะทำลายคุณภาพสมองของเขาจนหมดและผู้ป่วยจะมีอาการค่อย ๆ แย่ลงจนอยู่ในสภาพเจ้าชายนิทรา (Persistent Vegetative State) ทำให้ยากต่อการฟื้นกลับมาใช้ชีวิตอย่างสมบูรณ์ในอนาคต เจ้าของร่างได้ยื่นคำร้องขอต่อศาลแคลิฟอร์เนีย

⁹ CBS News, *Ted Williams Frozen In Two Pieces*, <https://www.cbsnews.com/news/ted-williams-frozen-in-two-pieces/> (วันที่สืบค้น 21 พฤษภาคม 2565).

¹⁰ Richard Sandomir, *Suit Over Ted Williams's Body Is Dropped*, (USA: The New York Times, 2002), <https://www.nytimes.com/2002/12/20/sports/suit-over-ted-williamss-body-is-dropped.html> (วันที่สืบค้น 21 พฤษภาคม 2565).

กล่าวว่าเขามีสิทธิตามรัฐธรรมนูญ (Right of die) เพื่อที่จะขอแช่แข็งร่างด้วยเทคโนโลยีไครโอนิกส์ก่อนที่จะเสียชีวิตตามธรรมชาติ

การแช่แข็งร่างด้วยเทคโนโลยีไครโอนิกส์ผู้ป่วยจะต้องตายอย่างถูกกฎหมายเสียก่อนจึงจะสามารถนำร่างเข้าสู่กระบวนการการแช่แข็งได้ กล่าวคือ จะต้องเสียชีวิตในทางการแพทย์ตามนियามการตายตามกฎหมายของรัฐนั้น กรณีนี้ศาลจึงไม่เห็นด้วยที่จะให้ผู้ป่วยได้รับสิทธิตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว เพราะศาลเห็นว่าการแช่แข็งด้วยเทคโนโลยีไครโอนิกส์ก่อนกำหนดที่เขาถึงแก่ความตายในทางการแพทย์นั้นเป็นความผิด ผู้ป่วยยังไม่ถึงแก่ความตาย¹¹

ผู้เขียนศึกษาคำพิพากษาศาลและวิเคราะห์จากคำตัดสินคดี (case law) ของประเทศอังกฤษ โดยเลือกคดีที่ศึกษา ดังนี้

คดีที่ 1 Re JS (Disposal of Body) [2016] EWHC 2859 (Fam) Between: JS (Applicant) -and- M 1st Respondent -and- F 2nd Respondent in the high court of justice family division, Neutral Citation Number: [2016] EWHC 2859 (Fam) Case No: FD16P00526

คดีดังกล่าวเป็นคดีของเด็กหญิงอายุเพียงแค่ 14 ปีอาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษป่วยเป็นมะเร็งระยะสุดท้ายไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ ทำได้เพียงดูแลแบบประคับประคอง (Palliative Care) จึงศึกษาเรื่องการแช่แข็งร่างด้วยเทคโนโลยีไครโอนิกส์แม้ว่าผู้เยาว์อายุเพียงแค่ 14 ปี แต่มีความรู้สึกรู้สีก็นึกคิดมีสติสัมปชัญญะในการแสดงเจตนาของเธออย่างชัดเจน โดยมารดาเห็นชอบกับการตัดสินใจของเธอแต่บิดาของเธอไม่

¹¹ A person with an incurable brain disease, which will result in a persistent vegetative state and ultimately death, does not have a constitutional right to either pre-mortem cryogenic suspension or a state-assisted suicide, nor does a third person have a constitutional right to aid, advise, or encourage such a suicide., <https://go.gale.com/ps/anonymouse?id=GALE%7CA12473012&sid=googleScholar&v=2.1&it=r&linkaccess=abs&issn=87568160&p=AONE&sw=w> (วันที่สืบค้น 21 พฤษภาคม 2565).

เห็นด้วย เมื่อผู้เยาว์อายุเพียงแค่ 14 ปี จึงไม่สามารถทำนิติกรรมใด ๆ ได้ด้วยตนเองและกรณีนี้มีเหตุขัดข้อง ผู้เยาว์จึงยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อต้องการที่จะทำตามความปรารถนาภายหลังการเสียชีวิต¹² โดยเขียนเหตุผลในคำร้องขอต่อศาลกล่าวว่า

“I have been asked to explain why I want this unusual thing done. I’m only 14 years old and I don’t want to die, but I know I am going to. I think being cryo-preserved gives me a chance to be cured and woken up, even in hundreds of years’ time. I don’t want to be buried underground. I want to live and live longer, and I think that in the future they might find a cure for my cancer and wake me up. I want to have this chance. This is my wish.”

กฎหมายในประเทศอังกฤษกำหนดว่า บุคคลที่มีอายุ 18 ปีมีความสามารถบริบูรณ์ตาม ดังนั้น เมื่อผู้เยาว์อายุ 14 ปี จึงไม่มีความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญาทำให้ข้อตกลงหรือสัญญาจะตกเป็นโมฆะ (The contract can no longer be voided when the minor turns 18.)¹³ และประเทศอังกฤษให้อำนาจแก่ผู้พิพากษาในการพิจารณา

ผลของการตัดสินคดีนี้ ผู้พิพากษามีคำสั่งอนุญาตให้ผู้เยาว์ 14 ปีทำตามความปรารถนาของเธอ เพราะศาลเล็งเห็นถึงความปรารถนาครั้งสุดท้ายและความรู้สึกทางอารมณ์ของผู้เยาว์และต้องการให้ผู้เยาว์จากไปโดยสงบในอีกไม่กี่เดือนข้างหน้า คดีนี้แสดง

¹² England and Wales High Court (Family Division) Decisions >> JS (Disposal of Body), Re [2016] EWHC 2859 (Fam) (10 November 2016) URL: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Fam/2016/2859.html> (วันที่สืบค้น 23 พฤษภาคม 2565).

¹³ Rice University, *Capacity and Legality*, Business Law I, <https://openstax.org/books/business-law-i-essentials/pages/7-2-capacity-and-legality> (วันที่สืบค้น 23 พฤษภาคม 2565).

ให้เห็นว่าศาลพิจารณาถึงความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาและความสงบเรียบร้อย ทั้งนี้ เจื่อนไขประการหนึ่งในการทำสัญญาการแข่งขั้วร่าง คือ จะต้องมิทุ่นทรัพย์เพียงพอที่จะบริหารจัดการได้¹⁴

คดีที่ 2 Williams v Williams (1882) 20 Ch D 659

คดีนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้มีสิทธิในร่างที่เสียชีวิตแล้ว (ผู้ทรงสิทธิ) ว่าใครควรจะเป็นผู้มีสิทธิในร่างที่เสียชีวิตแล้วตามกฎหมายระหว่างเจ้าของร่างเองหรือทายาทผู้ทรงสิทธิหรือบุคคลอื่นใดตามกฎหมาย¹⁵

คดีนี้ผู้พิพากษากล่าวว่า “มนุษย์ไม่สามารถจัดการกับร่างของตนได้โดยพินัยกรรม หากไม่มีทรัพย์สิน เป็นไปไม่ได้ที่ร่างกายจะถูกกำจัดโดยพินัยกรรมหรือวิธีอื่นใด” เพราะศพไม่ใช่ทรัพย์สิน ตามกฎหมายแล้วจึงไม่สามารถจัดการหรือควบคุมได้โดยผ่านพินัยกรรม

กล่าวโดยสรุป เมื่อผู้ตายไม่มีทรัพย์สิน ผู้ตายจะทำพินัยกรรมไม่ได้เพราะไม่มีทรัพย์สินอะไรให้ดำเนินการจัดการตามประสงค์และศพไม่ใช่ทรัพย์สิน สิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศพของผู้ตายจึงตกเป็นของผู้แทนส่วนบุคคลของผู้ตาย ผู้ดำเนินการพินัยกรรม หรือผู้บริหารมรดก หากผู้ป่วยเสียชีวิต บุคคลดังกล่าวข้างต้นมีสิทธิที่จะกำหนดรูปแบบและสถานที่ในการกำจัดศพ แต่ผู้แทนส่วนบุคคลของผู้ตาย ผู้ดำเนินการพินัยกรรม หรือผู้บริหารมรดกจะทำตามเจตนารมณ์ตามที่สั่งเสียไว้ครั้งสุดท้ายในพินัยกรรมหรือไม่นั้นก็สุดแล้วแต่ผู้แทนส่วนบุคคลของผู้ตาย ผู้ดำเนินการพินัยกรรม หรือ

¹⁴ Rosalind English, *Corporeal freedom after death?*, (UK: UK Human Rights Blog, 2016), <https://ukhumanrightsblog.com/2016/11/20/corporeal-freedom-after-death/>, (วันที่สืบค้น 23 พฤษภาคม 2565).

¹⁵ Terry McCabe, *Let's talk about death – who owns my body?*, <https://mccabes.com.au/lets-talk-about-death/> (วันที่สืบค้น 24 พฤษภาคม 2565).

ผู้บริหารมรดก ดังนั้น ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ ศพไม่ใช่ทรัพย์สินและถ้าไม่มีทรัพย์สิน ผู้ตายไม่สามารถทำพินัยกรรมเกี่ยวกับการจัดการร่างของตนเองได้

ผู้เขียนศึกษาประเทศแคนาดา เพราะรัฐบริติชโคลัมเบียเป็นรัฐเดียวในโลกที่มีกฎหมายต่อต้านไครโอนิกส์ (Anti-Cryonics Law) เพื่อให้เห็นมุมมองความแตกต่างว่าเหตุใดเทคโนโลยีไครโอนิกส์จึงเป็นสิ่งต้องห้าม (British Columbia is the only legal jurisdiction known to cryonicists to have a law against cryonics.)¹⁶

แม้ไครโอนิกส์จะไม่ผิดกฎหมายในประเทศแคนาดา แต่การประกอบธุรกิจการแช่แข็งร่างไม่สามารถทำได้ในรัฐบริติชโคลัมเบีย เทคโนโลยีไครโอนิกส์ถือเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายในรัฐบริติชโคลัมเบีย¹⁷

กรณีศึกษา Lifespan Society of British Columbia and Keegan Macintosh v British Columbia, BCSC (Plaintiffs' Notice of Civil Claim) คดีนี้ชายชาวแคนาดาได้ตกลงทำสัญญาการแช่แข็งร่างกับบริษัทตัวแทนไครโอนิกส์ที่ก่อตั้งขึ้นในรัฐบริติชโคลัมเบีย¹⁸ ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่ทำสัญญาการแช่แข็งร่างในรัฐบริติชโคลัมเบียที่มีกฎหมายต่อต้านไครโอนิกส์ (Anti-Cryonics Law) ปรากฏตามพระราชบัญญัติการเผาศพ การฃาปนกิจศพ และบริการงานศพ (CIFSA) ค.ศ. 2004 ส่วนที่ 3 การจำหน่ายซากศพมนุษย์และซากศพ มาตรา 14 ห้ามในการขายและการเสนอขาย ข้อตกลงเกี่ยวกับไครโอนิกส์

¹⁶ British Columbia's Anti-Cryonics Law, <http://www.cryocdn.org/law57.html>, Part I, para 4

¹⁷ Lifespan Society, *Anti-Cryonics Law Challenge: Resolution*, (Canada: Lifespan Society, 2015), <https://www.lifespansociety.com/blog/anti-cryonics-law-challenge-resolution> (วันที่สืบค้น 28 มิถุนายน 2565).

¹⁸ A non-profit organization for Canadians interested in life extension and cryonics., <https://www.lifespansociety.com/> (วันที่สืบค้น 28 มิถุนายน 2565).

และการฉวยรังสี บัญญัติว่า “ห้ามมิให้บุคคลใดเสนอขาย หรือขาย การจัดเตรียมการเพื่อการเก็บรักษาหรือการเก็บรักษาซากศพมนุษย์ที่มีพื้นฐานมาจากการ

(ก) โครโอนิกส์

(ข) การฉวยรังสีหรือ

(ค) วิธีการอื่นใดในการเก็บรักษาหรือเก็บรักษา ไม่ว่าจะเรียกชื่ออะไรก็ตาม และที่มีการเสนอหรือขายโดยให้ความคาดหวังว่าจะให้ซากศพมนุษย์ฟื้นคืนชีพในอนาคต”¹⁹

แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายไม่ได้ห้ามการทำสัญญาในรัฐดังกล่าว โดยรัฐบริติชโคลัมเบียได้ให้เหตุผลว่า โครโอนิกส์เป็นเรื่องที่เกินความคาดหมาย ความคาดหวังเป็นเรื่องที่ไม่แน่นอน เหมือนเป็นการฉ้อโกงประชาชน เนื่องจากความไม่ชัดเจนของความสำเร็จจึงเป็นสิ่งที่คลุมเครือเกินกว่าที่สัญญาจะบังคับให้ได้ รัฐกล่าวว่าจะไม่มีการรับรองเทคโนโลยีโครโอนิกส์เพื่อการแช่แข็งร่างเพราะเห็นว่าเป็นการสร้างความเสี่ยง²⁰

¹⁹ Cremation, Interment and Funeral Services Act [SBC 2004] Chapter 35, Part 3 - Disposition of Human Remains and Cremated Remains, Section 14 Prohibition on sales, and offers of sale, of arrangements relating to cryonics and irradiation stated that “A person must not offer for sale, or sell, an arrangement for the preservation or storage of human remains that is based on

(a) cryonics,

(b) irradiation, or

(c) any other means of preservation or storage, by whatever name called,

and that is offered, or sold, on the expectation of the resuscitation of human remains at a future time.”, https://www.bclaws.gov.bc.ca/civix/document/id/complete/statreg/04035_01#section14

²⁰ Jason Proctor, *B.C. man signs first-of-its-kind Canadian cryonic contract*, (British Columbia: CBC News, 2016), <https://www.cbc.ca/news/canada/british-columbia/cryonic-macintosh-life-death-1.3864946> (วันที่สืบค้น 28 มิถุนายน 2565).

กล่าวโดยสรุป กฎหมายดังกล่าวห้ามไม่ให้ผู้ให้บริการทำการขายหรือเสนอการขายด้วยการโฆษณาที่จะไปสร้างความคาดหวังในการช่วยชีวิตมนุษย์ในอนาคต ดังนั้นกฎหมายนี้ห้ามเฉพาะกรณีผู้ให้บริการกระทำการ แต่ไม่ได้ห้ามผู้ซื้อในการเข้าทำสัญญา “Only the vendor, and not the purchaser, of cryonics services is potentially caught by the prohibition” ผู้ซื้อสามารถทำสัญญาการแช่แข็งร่างดังกล่าวได้หากแต่กระบวนการการแช่แข็งร่างต้องเกิดขึ้นนอกรัฐบริติชโคลัมเบีย²¹ ดังนั้น สัญญาให้บริการการแช่แข็งร่างด้วยเทคโนโลยีโครโอนิกส์ที่สร้างขึ้นระหว่างคู่สัญญาในคดีนี้จึงสามารถบังคับใช้ได้และมีผลสมบูรณ์ แต่เกิดปัญหาในทางปฏิบัติที่รัฐบริติชโคลัมเบียไม่ได้อำนวยความสะดวกเพื่อการแช่แข็งร่างแต่อย่างใด เพราะการนำส่งร่างออกนอกรัฐต้องอาศัยระยะเวลารวดเร็วเพียงไม่กี่ชั่วโมงเท่านั้น ทำให้ยากต่อการดำเนินการและการปฏิบัติตามสัญญาเป็นต้น

ส่วนต่อไปนี้ผู้เขียนจะศึกษาปัญหาทางกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นจากสัญญาการแช่แข็งร่างตามกฎหมายไทยและเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาของรัฐต่างประเทศข้างต้น เพื่อให้ได้บทสรุปและข้อเสนอแนะ

3. แนวคิด การรับรอง และแนวปฏิบัติของการแช่แข็งร่างของประเทศไทย

เนื่องจากเทคโนโลยีโครโอนิกส์มีความใหม่มากในประเทศไทยจึงยังไม่มีแนวคิดการรับรอง และแนวปฏิบัติของการแช่แข็งร่างในประเทศไทย แต่มีกรณีที่เป็นที่ประจักษ์ว่า สัญญาการแช่แข็งร่างเพื่อแช่แข็งส่วนสมองด้วยเทคโนโลยีโครโอนิกส์ของบุตรสาวไว้ที่มูลนิธิอัลคอร์ รัฐแอริโซนา ประเทศสหรัฐอเมริกา เด็กไทยรายนี้อายุ 2 ขวบจึงเป็นผู้ป่วยโครโอนิกส์ที่อายุน้อยที่สุดในโลกและเป็นคนแรกของเอเชีย เนื่องด้วยเสียชีวิตด้วย

²¹ Jason Proctor, *B.C. man signs first-of-its-kind Canadian cryonic contract*, (British Columbia: CBC News, 2016), <https://www.cbc.ca/news/canada/british-columbia/cryonic-macintosh-life-death-1.3864946> (วันที่สืบค้น 28 มิถุนายน 2565).

โรคมะเร็งสมองและหวังจะช่วยรักษาบุตรสาวให้พ้นจากโรคร้ายด้วยวิทยาการและเทคโนโลยีในอนาคต²²

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ของไทยได้พัฒนาไปอย่างมาก ทำให้กฎหมายที่มีอยู่นั้นพัฒนาไม่ทันในหลาย ๆ เรื่อง วิทยาการและเทคโนโลยีที่เข้ามาในประเทศไทยมาซึ่งปัญหาทางด้านสังคม ปัญหาทางจริยธรรม ปัญหาทางกฎหมาย และอีกมากมาย ทั้งยังเกิดระหว่างคำถามของนักวิทยาศาสตร์ที่ว่า “เราทำได้หรือไม่” กับคำถามของนักกฎหมายที่ว่า “เราควรทำหรือไม่” เพราะเมื่อสังคมมนุษย์ได้ขยายตัวมากขึ้นต้องมีการดำเนินชีวิตและทำงานร่วมกันและเมื่อบุคคลนั้นมีความแตกต่างกันจนนำไปสู่ความขัดแย้ง เพื่อหลีกเลี่ยงสภาพดังกล่าวมนุษย์จึงต้องพัฒนาหลักกฎหมายขึ้นมาเพื่อใช้บังคับเพื่อสร้างข้อจำกัด หรือเพื่อกำหนดบทลงโทษ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่สร้างความก้าวหน้าให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงจึงต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมายในเวลาเดียวกัน ดังนั้น กฎหมายที่เป็นเครื่องมือจึงควรปรับเปลี่ยนไปตามสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปและต้องถูกนำมาใช้อย่างเหมาะสมเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนา

บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะทำสัญญาการแช่แข็งร่างอันเป็นสิทธิส่วนบุคคลภายใต้สิทธิในชีวิตร่างกาย หลักอิสระในทางแพ่ง หลักเสรีนิยม หลักเสรีภาพในการทำสัญญา หลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา และหลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ในส่วนต่อไปผู้เขียนจะวิเคราะห์สัญญาการแช่แข็งร่างด้วยเทคโนโลยีโครโอนิกส์กับหลักการทางกฎหมายลักษณะนิติกรรมสัญญา กฎหมายลักษณะมรดก

²² Medical staff declared her clinically dead when all signs of brain function ceased, recommending that she was removed from life support. Two day earlier, two scientists from Alcor Life Extension Foundation in the US state of Arizona arrived in Thailand to prepare for a cryonics procedure. After her breathing stopped, forensic personal confirmed her death and issued a death certificate. That’s hen the preservation process began. She became Alcor’s youngest patient and the first Asian. In legal terms, Her body has been donated for medical purposes

เพื่อให้ทราบสถานะทางกฎหมายของร่าง ความเป็นผู้ทรงสิทธิและความสามารถของผู้ทรงสิทธิ ความสมบูรณ์ของสัญญาการแข่งขั้ร่าง หน่วยงานกำกับดูแลธุรกิจการแข่งขั้ร่าง และอำนาจในการควบคุมกำกับกับการประกอบธุรกิจแข่งขั้ร่าง

4. วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาการแข่งขั้ร่างเพื่อรับการรักษาด้วยวิทยาการและเทคโนโลยีในอนาคต

ประเด็นแรก ผู้เขียนจะกล่าวถึงสถานะทางกฎหมายของร่างภายหลังการแข่งขั้ด้วยเทคโนโลยีโครโณิกส์ เนื่องจากกฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติที่มุ่งกำหนดสถานะพิเศษทางกฎหมายของร่างคนมีเพียงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดสถานะการเริ่มและการสิ้นสุดสภาพบุคคล ผู้เขียนมีความเห็นว่า ร่างดังกล่าวไม่ควรถูกพิจารณาหรือปฏิบัติดังเช่นทรัพย์สินทั่วไปและควรกำหนดสถานะพิเศษที่อยู่ระหว่างบุคคลและทรัพย์สิน เหมือนกับกรณีการรับรองสถานะของตัวอ่อน (Embryo) ในรัฐต่างประเทศ ผู้เขียนเห็นควรเรียกสถานะร่างนี้ว่า “ร่างเพื่อการฟื้นฟู” และให้ความคุ้มครองแก่ร่างดังกล่าวในทางแพ่งและในทางอาญา เพื่อกำหนดความผิด โดยอาจให้อำนาจรัฐหรือทนายในการฟ้องร้อง แต่ทั้งนี้เพื่อให้มีผลในทางกฎหมายบางอย่าง เช่น กฎหมายมรดก กฎหมายประกันชีวิต กฎหมายบุคคล เป็นต้น กรณีนี้ผลในทางกฎหมายจึงต้องให้ถือเสมือนว่าผู้ป่วยโครโณิกส์สิ้นสุดสภาพบุคคลแล้ว

ดังนั้น จึงควรมีบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อกำหนดสถานะและการคุ้มครองร่างดังกล่าว เพราะเซลล์ร่างกายยังไม่ตายและมีโอกาสในการกลับมา และหากฟื้นกลับมาคืนได้ พวกเขาเหล่านั้นควรต้องได้รับสภาพบุคคลกลับคืนมา โดยอาจมีการแจ้งการฟื้นคืนกลับมา ออกบัตรประชาชนใหม่ ได้รับสิทธิต่าง ๆ จากรัฐ เป็นต้น ดังนั้น การตายจึงเป็นเพียงหนึ่งในกระบวนการรักษาของเทคโนโลยีโครโณิกส์

ประเด็นเกี่ยวกับความเป็นผู้ทรงสิทธิมี 2 กรณีคือ กรณีเจ้าของร่างเป็นผู้ทรงสิทธิและกรณีทนายเป็นผู้ทรงสิทธิ ในกรณีของทนายจะต้องเป็นทนายโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ระบุไว้ในมาตรา 1629 และมาตรา 1630 ส่วน

ประเด็นเรื่องความสามารถของผู้ทรงสิทธิให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ทั่วไปเรื่องความสามารถของบุคคลคือ จะต้องมียุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ส่วนกรณีผู้เยาว์จะทำสัญญาการแข่งขั้วจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมเสียก่อน

ประเด็นเรื่องความสมบูรณ์ของสัญญาการแข่งขั้ว จะพิจารณาตามหลักการทางสัญญาในเรื่องตามองค์ประกอบของนิติกรรมสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 149 สัญญาการแข่งขั้วจึงมีองค์ประกอบครบถ้วนตามหลักนิติกรรมและสัญญาคือ 1. สัญญาดังกล่าวไม่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามขัดแย้งด้วยกฎหมายเนื่องจากไม่มีกฎหมายห้ามการดังกล่าว 2. สัญญาการแข่งขั้วไม่เป็นการพนันวิสัยเพราะสัญญาการแข่งขั้วมีวัตถุประสงค์เพื่อคงสภาพเซลล์ร่างกายไว้ด้วยความเย็นต่ำและสัญญาไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการทำให้ฟื้นคืนกลับมา เมื่อเทคโนโลยีประสบความสำเร็จในการคงสภาพเซลล์ของร่างกายได้อย่างสมบูรณ์แล้ว สัญญาจึงไม่เป็นโมฆะส่วนการรักษาในอนาคตเป็นเรื่องของผลพลอยได้จากวิวัฒนาการทางการแพทย์ 3. สัญญาการแข่งขั้วไม่มีวัตถุประสงค์เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อาจเปรียบได้กับการจัดการงานศพทั่วไปหรือการบริจาคร่างเป็นอาจารย์ใหญ่ สัญญาการแข่งขั้วจึงไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 150 สัญญาการแข่งขั้วจึงสามารถทำได้ไม่ผิดกฎหมายและมีผลสมบูรณ์

ผู้เขียนขอเพิ่มเติมกรณีผลทางกฎหมายบางประการในกรณีที่มีการชำระหนี้ตามสัญญาการแข่งขั้วกลายเป็นพันวิสัยในภายหลัง ยกตัวอย่างประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใด ตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของ เจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพเว้นแต่ตายโดยการประหาร ชีวิตตามกฎหมาย” กรณีที่ร่างของผู้ป่วยใคร่โณิกส์ต้องมีการผ่าศพชันสูตร การชำระหนี้ที่นั้นอาจกลายเป็นพันวิสัยได้ เป็นต้น ผลคือเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 218 และมาตรา 219 หลักการทั่วไปตามกฎหมายลักษณะหนี้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดในสัญญาด้วย จึงต้องระบุให้ชัดเจน

ประเด็นการขาดรูปแบบหลักเกณฑ์และวิธีในการทำสัญญา สัญญาการแข่งขั้วร่างเป็นสัญญาที่เกี่ยวข้องกับผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย อาทิ ทายาท ผู้ให้บริการโครอนิกส์ ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมถึงหน่วยของรัฐ (เช่น แพทย์ โรงพยาบาล) และการแสดงเจตนาเป็นสำคัญ เพื่อความชัดเจนแน่นอนและเพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นต้น ผู้เขียนเห็นควรกำหนดให้สัญญาแข่งขั้วร่างต้องทำตามแบบเป็นลายลักษณ์อักษร กล่าวคือ ผู้แสดงเจตนาจะต้องทำพินัยกรรมไว้ล่วงหน้าก่อนถึงแก่ความตาย จะต้องทำสัญญาการแข่งขั้วร่างและเอกสารประกอบอื่น ๆ เป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมพยานอย่างน้อย 2 คน และหนังสือยินยอมของเจ้าของร่างไม่ว่าจะเป็นกรณีเจ้าของร่างเป็นผู้แสดงเจตนาหรือกรณีทายาทเป็นผู้แสดงเจตนา เพื่อจุดมุ่งหมายให้มีผลใช้บังคับได้ภายหลังการเสียชีวิตและป้องกันมิให้เกิดปัญหาข้อขัดแย้งในอนาคต

ส่วนในเรื่องของปัญหาการขาดหน่วยงานกำกับดูแลธุรกิจการแข่งขั้วร่างและการขาดอำนาจในการควบคุมกำกับประกอบธุรกิจแข่งขั้วร่าง เมื่อเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทางการแพทย์ควรให้แพทยสภามีอำนาจในการควบคุมกำกับประกอบธุรกิจแข่งขั้วร่าง ผู้เขียนขอเสนอเป็น “พระราชบัญญัติว่าด้วยการแข่งขั้วร่างเพื่อรรับการรักษาด้วยวิทยาการและเทคโนโลยีในอนาคต” และให้สภากาชาดเป็นหน่วยงานที่เหมาะสมในการกำกับดูแลธุรกิจการแข่งขั้วร่าง อย่างไรก็ตาม ควรกำหนดให้การแข่งขั้วร่างด้วยเทคโนโลยีโครอนิกส์จะต้องไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในทางการค้าด้วย

บทส่งท้าย

การพัฒนาการทางเทคโนโลยีกับกฎหมาย เมื่อกฎหมายมีสภาพหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่ง แต่เมื่อพัฒนาการได้เปลี่ยนแปลงไป กฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้อีกต่อไปย่อมก่อให้เกิดปัญหาตามมา กฎหมายจึงต้องปรับเปลี่ยนไปตามพัฒนาการของสังคม²³ กฎหมายจึงเป็นเครื่องมือของสังคมที่สร้างความยุติธรรม

หากประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาการแช่แข็งร่างเพื่ออรรถารักษาในอนาคตขึ้นโดยเฉพาะ จะทำให้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาการแช่แข็งร่างมีความชัดเจนมากขึ้น มีมาตรฐานในควบคุมการประกอบธุรกิจดังกล่าว เพื่อการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และทางการแพทย์ และเพื่อการพัฒนาวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและเป็นประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์

ผู้เขียนขอเสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการแช่แข็งร่างเพื่ออรรถารักษาด้วยวิทยาการและเทคโนโลยีในอนาคต โดยมีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

1. ผู้ป่วยจะต้องถึงแก่ความตายแล้วในทางการแพทย์และในทางกฎหมาย (A cryopreserved individual is legally dead.)

2. ร่างของผู้ป่วยภายหลังการแช่แข็งด้วยเทคโนโลยีโคริโอไนส์ควรได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมาย กล่าวคือ กำหนดให้มีสถานะพิเศษทางกฎหมาย

3. การทำสัญญาการแช่แข็งร่างกรณีทายาทหรือบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของร่างทายาท ได้แก่ ทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามมาตรา 1629 และจะต้องเป็นทายาทโดยธรรมในชั้นสนิทที่สุดตามมาตรา 1630

²³ William F. Ogburn, *On culture and social change*, The University of Chicago Press Chicago and London, The University of Chicago, Illinois, USA, pp. 90-91 (วันที่สืบค้น 2 กรกฎาคม 2565).

4. ความเป็นผู้ทรงสิทธิจะต้องมีความสามารถในการทำสัญญาการแข่งขั้ร่งกรณัผู้บรรลุนิติภาวะคือ จะต้องมือายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ กรณัผู้เยาว์จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมเสียก่อน

5. สัญญาการแข่งขั้ร่งเป็นสิทธิส่วนบุคคล ผู้แสดงเจตนาจะต้องมีทุนทรัพย์และการดั่งกล่าวไม่เป็นการต้องห้ามตามกฎหมาย ไม่เป็นการพันวิสัย และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามมาตรา 150 สัญญามีผลสมบูรณ์ ควรกำหนดนิยามความหมายของสัญญาการแข่งขั้ร่ง

6. ต้องกำหนดแบบของสัญญาว่าจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ พินัยกรรม สัญญาการแข่งขั้ร่ง และหนังสือให้ความยินยอม

7. หากผู้แสดงเจตนาทำถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ทายาทหรือบุคคลอื่นไม่อาจปฏิเสธหรือเพิกถอนการแสดงเจตนา นั้นได้ เจตนาต้องมีความศักดิ์สิทธิจึงต้องเป็นไปตามที่ผู้แสดงเจตนาได้ให้ไว้

8. สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบตามนิติกรรมสัญญาดังกล่าวตกทอดแก่ทายาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะมรดกมาตรา 1599 หรือบุคคลที่ถูกแต่งตั้งเป็นผู้จัดการมรดก

9. กรณัที่ก่อให้เกิดผลทางกฎหมายบางประการอาจทำให้การชำระหนี้ตามสัญญาการแข่งขั้ร่งกลายเป็นพันวิสัยได้ในภายหลัง ผลคือเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 218, 219 และมาตรา 371 แต่ทั้งนี้อาจมีการกำหนดข้อตกลงในสัญญาให้มีความชัดเจน

10. ห้ามประกอบธุรกิจไครโอนิกส์ในเชิงพาณิชย์หรือทำไปเพื่อการค้า

11. หน่วยงานที่เหมาะสมที่สุดในการกำกับดูแลธุรกิจการแข่งขั้ร่ง ได้แก่ สภาอากาศไทย

12. แพทยสภาเหมาะสมในการออกกฎเกณฑ์ควบคุมกำกับผู้ประกอบธุรกิจการแข่งขั้ร่ง

13. เสนอ “พระราชบัญญัติว่าด้วยการแช่แข็งร่างเพื่อรอรับการรักษาด้วยวิทยาการและเทคโนโลยีในอนาคต” เป็นกฎหมายเฉพาะ
14. ข้อเสนอแนะในกรณีที่ผู้แสดงเจตนาจะทำสัญญาการแช่แข็งร่างสามารถการจัดหาเงินทุนเพื่อการแช่แข็งร่างในรูปแบบของประกันชีวิตได้
15. การนำรูปแบบวิธีการบริหารจัดการทรัพย์สินในรูปของกองทรัสต์มาใช้ในการแช่แข็งร่างด้วยเทคโนโลยีไครโอนิกส์เป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด

Reference

- National Science Museum Organization (NSM). <https://www.nsm.or.th/other-service/669-online-science/knowledge-inventory/sci-vocabulary/sci-vocabulary-science-museum/119-cryonics.html> (accessed May 9, 2022).
- Fertility Medical Center. “The cryopreservation of embryo and germ cells, eggs and sperm. (Embryo, Oocyte and Sperm Cryopreservation), <https://www.smileivf.com/embryo-oocyte-and-spermcryopreservation/> (accessed May 12, 2022).
- Corinne Purtill. *Fifty years frozen: The world’s first cryonically preserved human’s disturbing journey to immortality*, (USA: Quartz, 2017), <https://qz.com/883524/fifty-years-frozen-the-worlds-first-cryonically-preserved-humans-disturbing-journey-to-immortality/> (accessed May 12, 2022).
- Courtney Weaver. *Inside the weird world of cryonics*, (USA: Financial Times, 2015), <https://www.ft.com/content/d634e198-a435-11e5-873f-68411a84f346> (accessed May 12, 2022).

World Health Organization. founded in 1948, is the United Nations agency that connects nations, partners and people to promote health, keep the world safe and serve the vulnerable—so everyone, everywhere can attain the highest level of health., <https://www.who.int/about> (accessed May 19, 2022).

CBS News, Ted Williams Frozen In Two Pieces. <https://www.cbsnews.com/news/ted-williams-frozen-in-two-pieces/> (accessed May 21, 2022).

Richard Sandomir. *Suit Over Ted Williams's Body Is Dropped*, (USA: The New York Times, 2002), <https://www.nytimes.com/2002/12/20/sports/suit-over-ted-williamss-body-is-dropped.html> (accessed May 21, 2022).

A person with an incurable brain disease, which will result in a persistent vegetative state and ultimately death, does not have a constitutional right to either premortem cryogenic suspension or a state-assisted suicide, nor does a third person have a constitutional right to aid, advise, or encourage such a suicide., <https://go.gale.com/ps/anonymous?id=GALE%7CA12473012&sid=googleScholar&v=2.1&it=r&linkaccess=abs&issn=87568160&p=AONE&sw=w> (accessed May 21, 2022).

England and Wales High Court (Family Division) Decisions >> JS (Disposal of Body). Re [2016] EWHC 2859 (Fam) (10 November 2016) URL: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Fam/2016/2859.html> (accessed May 23, 2022).

Rice University. *Capacity and Legality*, Business Law I. <https://openstax.org/books/business-law-i-essentials/pages/7-2-capacity-and-legality> (accessed May 23, 2022).

Rosalind English. *Corporeal freedom after death?*. (UK: UK Human Rights Blog, 2016), <https://ukhumanrightsblog.com/2016/11/20/corporeal-freedom-after-death/>, (accessed May 23, 2022).

Terry McCabe. *Let's talk about death – who owns my body?*, <https://mc-cabes.com.au/lets-talk-about-death/> (วันที่สืบค้น 24 พฤษภาคม 2565).

British Columbia's Anti-Cryonics Law, <http://www.cryocdn.org/law57.html>, Part I, para 4

Lifespan Society. *Anti-Cryonics Law Challenge: Resolution*, (Canada: Lifespan Society, 2015), <https://www.lifespansociety.com/blog/anti-cryonics-law-challenge-resolution> (accessed June 28, 2022).

A non-profit organization for Canadians interested in life extension and cryonics., <https://www.lifespansociety.com/> (accessed June 28, 2022).

Cremation, Interment and Funeral Services Act [SBC 2004] Chapter 35, Part 3

Jason Proctor. *B.C. man signs first-of-its-kind Canadian cryonic contract*, (British Columbia: CBC News, 2016), <https://www.cbc.ca/news/Canada/british-columbia/cryonic-macintosh-life-death-1.3864946> (accessed June 28, 2022).

William F. Ogburn. *On culture and social change*, The University of Chicago Press Chicago and London, The University of Chicago, Illinois, USA, pp. 90-91 (accessed July 2, 2022).